

2011. március 14. - **Rendhagyó módon kezdődött hétfő délután az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács és a társszervező, az Aradi Hagyományörző Polgárok Egyesülete által rendezett megemlékezés:**

dr. habil Zakar Péter történész, a Szegedi József Attila Tudományegyetem tanárának előadását egy néhány perces diasorozat előzte meg Murvai Miklós összeállításában. A délvidéki, örvidéki, aradi képek ráhangolták a telt háznyi hallgatóságot az előadás témájára.

A jelenlévőket Nagy István, az est házigazdája köszöntötte, külön kiemelve a nagyszámú ifjúságot, amelynek részvétele, sajnos, nem éppen megszokott a hasonló rendezvényeken.

Az Aradra már-már hazajáró Zakar Péter a tőle megszokott alaposággal és adatbőséggel beszélt a témáról, számos kevésbé ismert vagy ismeretlen adalékot vonultatva fel. Kevésbé ismert, például, hogy 1848. április elején egy Alexander Kostic vezette szerb csoport felajánlotta a forradalommal való együttműködést a nemzetiségük elismerése, szabad nyelvhasználat, egyházi autonómia, a határőrvidék megszüntetése fejében. Kossuth az ország megcsonkításától félve elutasította az ajánlatot. („Akkor döntsön köztünk a kard”), és a szerbek valóban a szabadságharc ellen fordultak.

Aradra, amint ez ismert, a postakocsival érkezett a hír a pesti forradalomról március 17-én, és mint más városokban, itt is kis forradalmat váltott ki: este megváltoztatták a színház műsorát, a cigánybandával elhúzták a Rákóczi-indulót, elszavalták a Nemzeti dalt, ismertették a 12 pontot, március 22-én pedig nagygyűlést tartottak. Az aradi események részletes ismertetését Sujánszki Euszták minorita szerzetesnek köszönhetjük. Az előadó nagyjából időrendi sorrendben ismertetette a délvidéki és aradi forradalmi eseményeket – természetesen az országos eseményekkel való összefüggésben. Beszélt a szerb mozgalom radikalizálódásáról (a Bánságra, a Szerémségre és Bácskára is igényt tartottak), Török Gábor aradi polgármesterré választásáról, a szerb népfelkelők ténykedéséről, az osztrák kormánnyal való kenyértörésről és ezzel összefüggésben Arad bombázásáról a várból (a várat végül, kiéheztetéssel, 1849. július elsején foglalta el a magyar forradalmi sereg), az 1849. február 8-i aradi dúlásról (a szerb császári haderőt Asztalos Sándor százados és Bockó Dániel kormánybiztos vezetésével szorították ki), az 1849. júniusi, kudarcba fulladt magyar–szerb tárgyalásokról, a nemzetiségek forradalom iránti viszonyulásáról (az alföldi és bánsági románok, például, az erdélyiekkel ellentétben a magyarok és a forradalom mellé álltak), 1849. október hatodikáról és az aradi vár foglyairól (szintén kevésbé ismert, hogy a magyar tisztek – becsületszóra – a városba is kijárhattak) stb. Végül Zakar Péter feltette a megkerülhetetlen kérdést: mi értelme volt 1848–49-nek? Görgeit idézte: a jobbágyság felszabadulása már önmagában megérte. De sokkal többről van szó: 1867-ben – a nemzetőrségi törvény kivételével – az 1848-as törvényeket léptették életbe, ami 1848 nélkül lehetetlen lett volna. **Jámbor Gyula**